

Šolska ulica 23, 3330 Mozirje

TURISTIČNA PROJEKTNA NALOGA

TEMA: POTUJEM TOREJ SEM

DOBRODOŠLI V DEŽELI FURMANOV

JANUAR 2017

GEO-TURISTIČNI KROŽEK

OSNOVNA ŠOLA MOZIRJE

TURISTIČNA NALOGA
TEMA: POTUJEM TOREJ SEM
DOBRODOŠLI V DEŽELI FURMANOV

MENTORICI:

ROMANA PRESEČNIK

MARJANA HERČEK

ČLANI KROŽKA:

SARA ACMAN, 8. A
ŽAK ARTELJ, 8. A
ANŽE FINKŠT, 8. A
JAN WEISS, 8. A
MANCA ZALUBERŠEK, 8. A

Nalogo so izdelali učenci geografsko - turističnega krožka na OŠ Mozirje

POVZETEK:

ŠOLA: OSNOVNA ŠOLA MOZIRJE, Šolska ulica 23, 3330 Mozirje

tel: 03 839 2730 (tajništvo) fax: 03 839 2740 email: os-mozirje.ce@guest.arnes.si

NASLOV RAZISKOVALNE NALOGE: DOBRODOŠLI V DEŽELI FURMANOV

Avtorji:

- SARA ACMAN, 8. A
- ŽAK ARTELJ, 8. A
- ANŽE FINKŠT, 8. A
- JAN WEISS, 8. A
- MANCA ZALUBERŠEK, 8. A

Mentorici:

- ROMANA PRESEČNIK, učiteljica zgodovine, geografije in DKE
- MARJANA HERČEK, učiteljice razrednega pouka

Povzetek

Ljudje že od nekdaj radi potujemo. Vzroki za potovanja pa so različni. Nekoč je bilo potovanje dolgotrajno in je bilo najbrž bolj gospodarskega značaja, zaradi zaslužka.

V naši nalogi smo raziskali življenje in delo furmanov. Opisali smo začetke furmanstva, njihov način življenja in dela na poti po naših krajih. Posebej se nam je zdelo zanimivo, kako zgodaj smo v našem kraju dobili Pošto. Bogati Mozirjani so namreč tudi v povezavi s prevozništvom našli možnosti za zaslužek, tako so poleg pošte postavili še številne gostilne, kjer so si lahko odpočili konji, njihovi lastniki pa so se nahranili in poveselili.

Naš produkt smo postavili v tisti čas, in si zamislili življenje v Mozirju v 2. polovici 19. stoletja, ko se je vse to dogajalo. Želeli smo obuditi spomin na čas brez avtomobilov, brez računalnikov, brez mobilov ...

Odpotujte z nami v čas in deželo furmanov.

Vsebina:

Predstavitve članov krožka	5
UVOD	6
ZGODBA	7
PRODUKT	11
MARKETING	14
ZAKLJUČEK	15
VIRI IN LITERATURA:	16

Predstavitev članov krožka

Smo učenci osnovne šole Mozirje vključeni v geografsko-turistični krožek. Nekateri sodelujemo že več let, drugi pa so se navdušili letošnje leto. Še vedno imamo občutek, da v Mozirju primanjkuje turizma, zato želimo z delom v turističnem krožku obuditi tudi to dejavnost v kraju. Vsako leto sodelujemo s Turističnim društvom Mozirje, ki nam po potrebi priskočijo na pomoč. Bolj sicer pri organizaciji turistične tržnice, kot pri samem produktu. Ampak letos imamo močno voljo, da produkt realiziramo in izpeljemo. Poskušali bomo narediti zgodbo, na temo Potujem, torej sem in iz nje ustvariti produkt, ki bi ga ponudili turistom, ki prihajajo v naš kraj. Navdih za zgodbo in produkt smo dobili v stari fotografiji, ki jo je našel gospod Matija Blagojevič, domačin, doma v njihovi hiši. Prikazuje pa stavbo 1. Pošte v Mozirju in nekaj furmanskih vozov spredaj. Čemu le so služili, smo se začeli spraševati in porodila se je ideja za raziskovanje.

UVOD

Nekoč sem vprašal dedka, kdo je to furman? Slišal sem, da je bil to včasih donosen posel. Ni bilo drugih prevoznih sredstev. Konj, voz in ustrezna oprema pa je šlo. Danes pa nisi »in«, če se ne voziš s svojim avtomobilom, motorjem...kaj avtobus, še malo pa bodo ukinili vse prevoze. Pri nas še vlak ne vozi, tako da tudi z njim ne gre.

Razmišljali smo o naših prednikih v zvezi s potovanji ali prevažanjem blaga in se odločili, da raziščemo furmanstvo in njihov način preživljanja. Vsi smo se z zanimanjem podali na delo. Nekateri smo prebirali knjige, drugi vprašali svoje sorodnike in znance, ali pa smo poiskali fotografije in se pozanimali, kje so nekoč vodile furmanske poti po naših krajih. Ker se nam je tema zdela zanimiva, še posebej, ker imamo radi živali in ravno konji so odigrali pomembno vlogo furmanstva, smo se odločili, da bomo letos to raziskali in predstavili.

Furman: oseba, ki s konjsko vprego prevažata različen tovor.

Slika 1: Furman - prevoz "šajtrg"

CILJI NALOGE:

- + Mladi spoznajo čar narave,
- + Doživljajo širni svet,
- + Obiščejo naravno in kulturno dediščino,
- + Raziskujejo in se učijo,
- + Se hkrati zabavajo,
- + Skrbijo za zdrav življenjski slog,
- + Skrbijo za čut do živali.

ZGODBA

Zgornja Savinjska dolina je bila dolgo let odrezana od ostalega predela območja Savinje. Večina prebivalstva so bili kmetje, ki so se ukvarjale z gozdarstvom. Večina kmetij je bilo na visoko ležečih krajih. Ko pa so se začeli v dolino naseljevati novi prebivalci so nastajale tudi kmetije v nižinskem svetu. Nekako so se morali preživeti zato so se ukvarjali z različnimi dejavnostmi.

Naš domači kraj, Mozirje je bil prvič pisno omenjen leta 1146, seveda pa so ljudje živeli na tem območju že prej. V letih do konca 19. stoletja je postal kraj priljubljen za naselitev tako, da so ga poselile kar bogate posestniške družine. Njihovi potomci živijo še danes in vedo marsikaj povedati o njihovem načinu življenja. Ker ni bilo nobenih ustreznih možnosti, npr. ni bilo železnice so si omislili vsak svoje konjske vprege in postali večji in napredni furmani. Največja posestva so imeli v lasti Goričarji. Poleg njih pa so bili znani še: Lekšetovi, Tribučevi, Prajzovi, Maksetovi, Grabnerji itd. Še posebej zaslužna je bila družina Lipold. Ko so si družine gradile hiše je Lipold zgradil pošto in dobil leta 1863 celo koncesijo za prevoz pošte iz Celja v Zgornjo Savinjsko dolino.

Tako so od takrat vozile v naš kraj in po Zgornji savinjski dolini poštne kočije. Vozile so seveda zelo počasi, le 15 km/h. Težko si predstavljamo, kako dolgo časa so potovala pisma in informacije, v primerjavi z današnjimi dnevi, ko v sekundi dobimo sporočilo z drugega konca sveta.

Ker so se skupaj s pošto vozili tudi ljudje, so morale biti kočije udobno urejene, da so se potniki dobro počutili in je bil tovor varno spravljen. Tudi s tem danes ni več težav, saj se vozimo z avtomobili, motorji, letali, kar je vsekakor hitreje in lažje.

Poštni vozovi so prevozili celo do 50 km daljave. Za tisti čas je bila ta razdalja ogromna, danes pa ...

V Angliji npr. so že od leta 1783 prevažali pošto. Seveda je bilo to za tiste čase dokaj udobno. Podatki govorijo, da so s poštnim vozom leta 1707 potrebovali za daljavo 190 km 32 ur, medtem ko so prevozili progo Leipzig-Pariz, ki je štela kakšnih 1000 km, v 12 dneh.

Na poti čez Mozirje so se kočijaži ustavljali na trgu, kjer je v svoji stavbi imel v lasti gostilno Anton Goričar, ki je delovala še dolgo potem, ko prevažanje s kočijami ni bilo več tako aktualno. Imenovala se je gostilna Pri pošti. Furmani so lahko tukaj prenočili, se okrepcali in nakrmili konje, saj je za Pošto stal hlev, kjer so skrbeli za izmučene konje. Delo furmana je trajalo nedoločen čas, včasih tudi 24 ur. Na poti čez Mozirje so morali vsi furmani dati na posebno tehtnico voz s tovorom, da so stehali tovor, ki so ga prevažali na poti proti Celju in Šmartnim ob Paki. V času ko so čakali na tehtanje so nekateri zahajali tudi v gostilno Majerhold, ki je stala v bližini.

Zaslužek furmanov je bil zelo skromen, zato so konje hodili kupovati na Hrvaško, saj so bili konji tam cenejši in dobro pripravljani. Včasih so si konje preprodajali med seboj, ali pa so si jih izmenjali za konjsko vprego.

Slika 2: Gostilna Pri pošti; original

Na trgu je bila meja, kjer so morali furmani plačati za prehod. Tam je stala kapelica zraven nje pa skrinja kamor so dajali denar. Na tem trgu je nekoč stala tudi ustrezna tehtnica, tako da so imeli furmani vse pri roki, jedačo, pijačo in počitek zase in za konje.

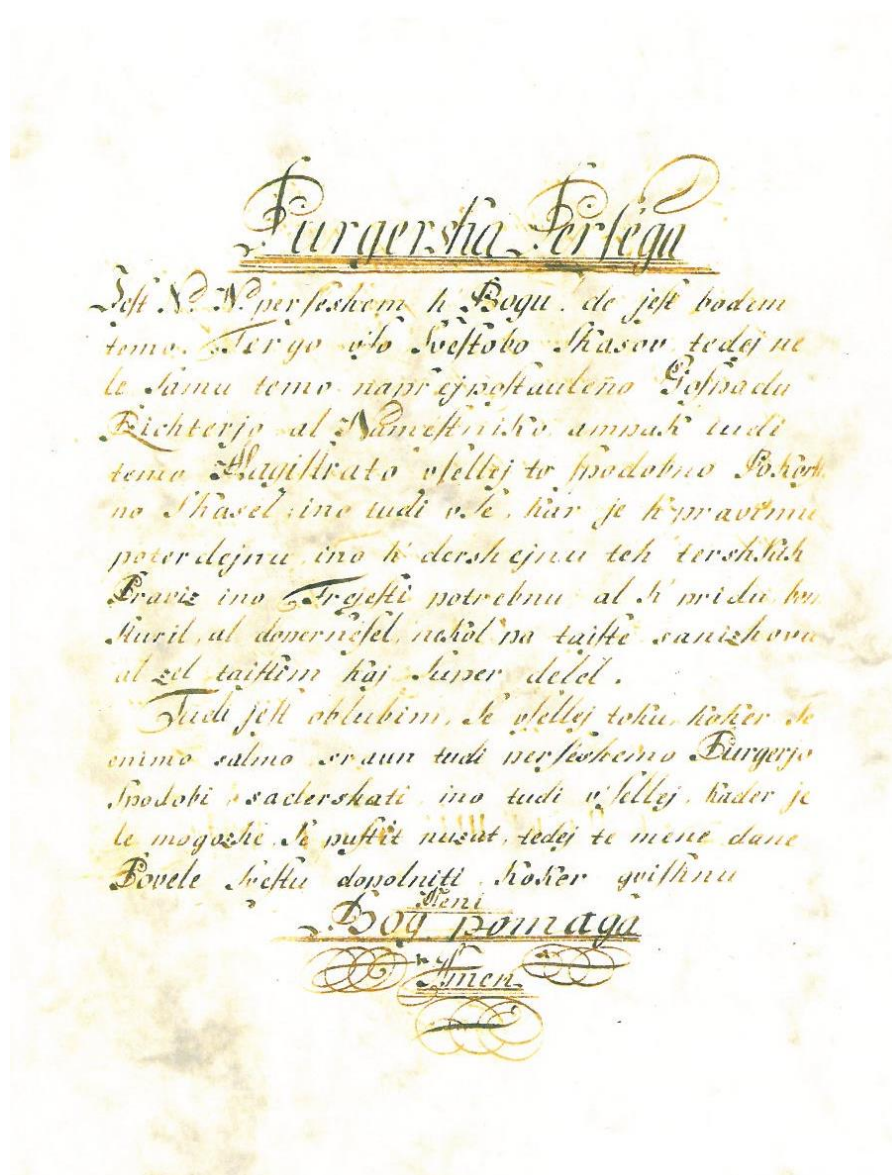

Slika 3: Staro trško jedro s kapelico iz leta 1905

Slika 4: Novo trško jedro s kapelico danes

Nove priseljence pa so v kraj sprejemali le pod pogojem, da so se na pamet naučili Purgerske prisege. Glavna vsebina je bila obljuba, da bodo delali v prid Mozirja. Največ je prihajalo rokodelcev in obrtnikov vseh panog, tkalci, mizarji, čevljarji, krojači, usnarji, kolarji, barvarji in pripravljavci volne za prejo. Mozirsko sukno (Prassberger Loden) je imelo tržišča po vsej takratni Avstriji. Tudi predelava masla je iz leta v leto naraščala, cele vozove so ga Mozirski trgovci pošiljali v Trst in tam prodajali. Ravno raznim rokodelskim pomočnikom, ki pa običajno niso ostajali dolgo v službi Mozirskih mojstrov lahko pripisujemo nihanje med številom prebivalcev v trgu Mozirje. Med leti 1675 do 1937 je živelo od 323 do 629 ljudi. Vsi pa, ki so ostali malo dlje so kmalu dobili dobre službe in pravico ostati živeti v kraju.

Slika 5: Trška prisega (purgerska), preslikana iz Knjige tržanov Mozirje (1740)

PRODUKT

Furmanska pot

Naša zamisel je, kako popeljati turiste po nekdanjih furmanskih poteh v Mozirju in okolici. Načrt zanjo smo pripravili po spominu dveh starejših občanov, ki sta nam pripovedovala o tem kje so vozili konji pred izgradnjo cest po našem kraju.

Izvedbo produkta smo planirali že v jeseni, vendar nas je prehitela zima, zato smo prestavili na mesec marec ali april.

Zbrali se bomo pri nekdanji stavbi gostilne Pri pošti (danes je v njej prodajalna Cekin in stanovanje – glej sliko spodaj). Nato se bomo odpeljali na pot. Za prevoz bomo prosili mozirske Majevece, ki nam bodo nudili nekaj vozov s konjsko vprego. Na enem od njih nas bo furman Tona odpeljal na kratko potovanje. Do zbirnega mesta, nekdanjega poštnege urada je pripeljala poštna kočija, zato bo tudi naš voz predstavljal poštno kočijo. Nekaj pisem in paketov bomo že prej naložili na kočijo, goste pa bomo pozvali, da vsak napiše pismo, kot so jih pisali včasih, na roke, s peresi, pečati itd. Kolikor bo mogoče, bodo prejemniki iz našega kraja in živijo na naši poti (lahko tudi učenci naše šole), tako da jih bomo lahko na potovanju sproti oddajali.

Slika 6: Stavba, v kateri je bila nekoč gostilna Pri Pošti

Najprej se bomo popeljali po starem trškem jedru in si ogledali Laykaufovo hišo, kjer je živel trški pisar, Žiga Laykauf in takoj na drugi strani stoječo Goričarjevo oz. Maksetovo hišo, kjer so delovali usnjarji. Pred Grabnerjevo hišo je danes prostor za postanek in ogled Šajspaha. Obiskovalcem bomo povedali zgodbo o tem, kako se je moral vsak novo priseljeni Mozirjan

umiti pri tem vodnjaku in šele tako postal pravi Mozirjan. Naprej se bomo popeljali proti mostu čez potok Trnava. Ustavili se bomo še pri treh znanih hišah v kraju: Melavčevi, Kolenčevi in Grabnerjevi hiši. V vseh so bile ali gostilne, trgovine, v Grabnerjevi pa po vojni celo krojačka delavnica. Od tod izvirajo začetki znane tovarne Elkroj Mozirje, ki danes ne obratuje več. Pot bomo nadaljevali po Cesti na vrhe, do kmetije Brecelj, kjer nas bodo prijazni lastniki pogostili s furmansko malico.

Po kratkem postanku se bomo s polnimi trebuščki, nahranjenimi in spočitimi konji in že skoraj v celoti oddano pošto in paketne pošiljke odpeljali naprej mimo Gostilne Vid. Tudi zanje bomo imeli dostavo in nazaj do trga Mozirja ob potoku Trnavi. Ustavili se bomo pri Pekovi stavbi in si jo ogledali. Poiskali bomo seveda pekarno v njej in kupili svežega kruha in peciva. Potem pa bomo šli naprej po Mliniski cesti čez Savinjski most v Loke pri Mozirju. Ob tej poti so stali mlini, zato se tudi tako imenuje. Žal do danes ni ohranjen nobeden mlin več, stoji pa v Mozirskem gaju, ki je tudi končna postaja našega potovanja. Z ogledom Mozirskega gaja bomo naše druženje zaključili, goste pa povabili še kdaj na potepanje po Mozirju.

Mozirski majevci - skupina mladeničev iz Mozirja, ki vsako leto postavljajo maj (mlaj, majsko drevo). Vsi imajo konje in vozove za vleko in prevoz maja, njihove konje in vozove uporabijo za različne dogodke v Mozirju. Tudi mi se bomo z enim od takih vozov popeljali po poteh furmanov.

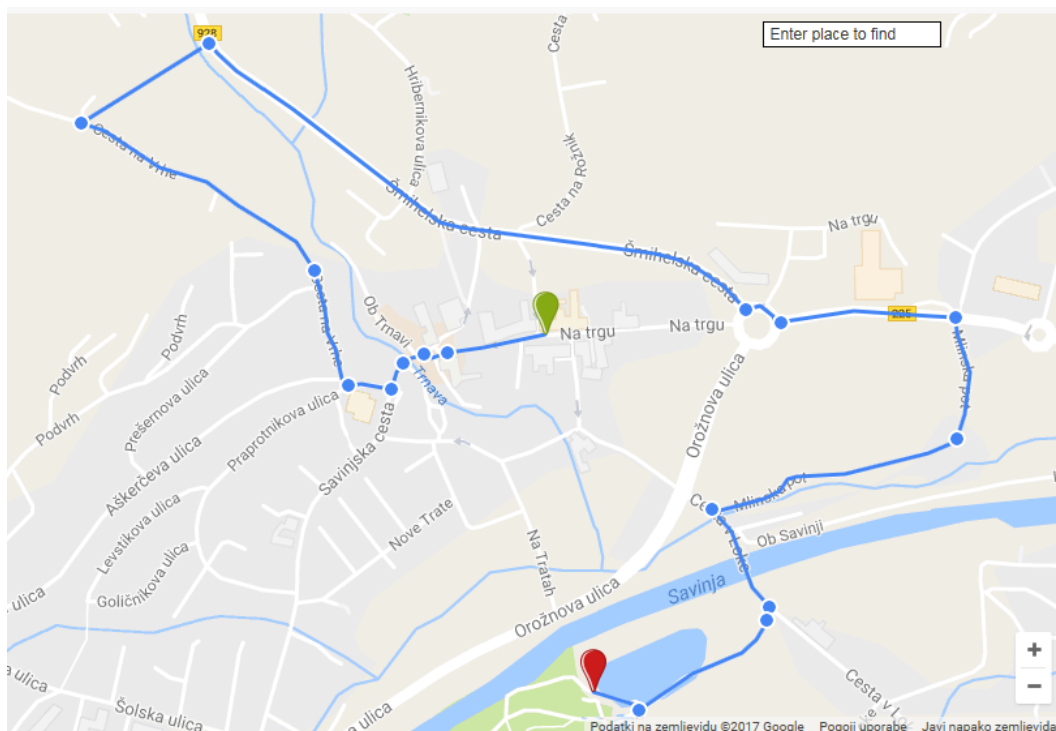

Slika 7: Postavljanje mlaja

Za na pot bomo obiskovalce opremili s skromnim vodnikom, ki bo vseboval postaje, ki si jih bomo ogledali in naslove, kjer bomo oddali pošne pošiljke. Tega bomo pokazali na turistični tržnici.

ZEMLJEVID POTI IN SEZNAM OGLEDOV NA POTI:

1. Nekdanja gostilna Pri pošti
2. Laykaufova hiša sredi trga
3. Postanek pri Grabnerjevi hiši, ogled Šajsropa
4. Most čez potok Trnava (Melavčeva, Kolenčova hiša)
5. Cesta na Vrhe: Kmetija Breclj
6. Gostilna Vid
7. Pekova stavba: krožišče pred Mozirjem
8. Mlinska cesta
9. Most čez Savinjo (Cesta v Loke)
10. Mozirski gaj

Slika 8: Zemljevid poti

MARKETING

Tudi letos smo se odločili, da združimo moči in pripravimo nalogo s katero se predstavimo na turistični tržnici v Velenju.

Naš produkt bomo oglaševali na trgu, pri kapelici kjer bo stala naša ročno narejeno poštna kočija. Naredili bomo nekakšno maketo poštne kočije in jo opremili s plakati, ki bodo krajane Mozirja obveščali o našem namenu izvedbe produkta. Plakate bodo izdelali učenci osnovne šole Mozirje. Na njih bo predstavljena pot po kateri se bomo popeljali s poštno kočijo in vse zanimive podrobnosti. Prav tako pa jih bomo s tem povabili na dogodek.

Pot bomo objavili tudi v napovedniku občine Mozirje, ter v Savinjskih novicah (lokalnem časopisu naše občine).

Prav tako bomo za oglaševanje uporabili socialna omrežja, kot na primer facebook. Na facebooku bomo ustvarili skupino, v katero bomo povabili vse svoje prijatelje. V skupino bomo objavili vabilo na turistično tržnico v Velenju z željo, da se je udeležijo in nas pridejo pogledat tudi sošolci, učitelji, starši in prijatelji.

O našem delu pa bomo sproti obveščali Turistično društvo Mozirje. Tudi njihove člane bomo povabili, da se udeležijo obeh dogodkov.

ZAKLJUČEK

Zelo smo veseli, saj smo spoznali zgodovinsko pot furmanov. Ob raziskovanju poti smo izvedeli veliko zanimivosti o našem kraju. Resnično upamo, da se iz naše raziskovalne naloge, da kaj naučiti, ter spoznati naš domači kraj. Za lažje spoznavanje našega domačega kraja, smo pripravili furmansko pot. Po poti bi se lahko popeljali tudi sami in se vživeli v svet furmanov, ter spoznali njihovo življenje. Pot je primerna za vse generacije in je primerna za ljubitelje konj. Danes pa smo ljudje modernizirani, zato boste lahko šli na pot s kolesom, skuterjem, ali kakšnim drugim prevoznim sredstvom.

Nas bo popeljal furman Tona. Pa čeprav bo šlo bolj počasi vemo, da bomo uživali v pogledu na pokrajino okoli nas. Tisti, ki bodo šli z nami si bodo lahko s svojo domišljijo pričarali svet furmanov.

VIRI IN LITERATURA:

Ustni viri:

1. Matija Blagojevič – krajan Mozirja (knjižničar)
2. Anton Acman - krajan
3. Fužir Franc - krajan

Pisni viri:

4. Videčnik A., Furmani ob Savinji in Dreti, Občinski sindikalni svet Mozirje (1988)
5. Acman A., Videčnik A., Lamut V., MOZIRJE, Občina Mozirje (2008)
6. Zupanc L., Povodni mož v Savinji, Mladinska knjiga (1969)
7. Videčnik A, Podobe iz preteklosti Mozirja, Občinska kulturna skupnost Mozirje

Spletni viri:

8. <https://www.google.si/search?q=Mozirje+nekočMozirje>, (november december 2017)
9. <https://www.google.si/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=furman> Mozirje , oktober, november 2017)
10. <http://www.vtvstudio.com/mlaj-plezanje-mozirje-peter-trogar/> (Mozirje, 28. 1. 2017)
11. <https://www.google.si/maps/> (Mozirje, 29. 1. 2017)

Fotografije: Jan Weiss, Sara Acman

PRILOGA 1: PREDSTAVITEV NA TURISTIČNI TRŽNICI

Na turistični tržnici bomo predstavili življenje in delo nekdanjih furmanov. Naša stojnica bo predstavljala poštno kočijo iz leta 1863, ko smo v Mozirju dobili prvo pošto oziroma gostilno Pri pošti.

Obiskovalci bodo dobili na roke napisana pisma ali pa jih bodo pisali sami. Oblekli se bomo v furmanska oblačila in oblačila takratnih prebivalcev Mozirja. Postregli vas bomo s furmansko malico.

Slika: Poštna kočija

PRILOGA 2: IZJAVA ŠOLE

Starši vseh sodelujočih otrok so seznanjeni s potekom tekmovanja in soglašajo z javno objavo rezultatov in objavo fotografij.

Mozirje, 31. 1. 2017

Mentorica: Romana Presečnik